

Mieczysław Pożaryski

Mieczysław Pożaryski

1875-1945

Pierwszy Prezes SEP w latach 1919-1928

Mieczysław Pożaryski urodził się 1 X 1875 r. w Warszawie, w rodzinie ziemiańskiej. Syn Władysława zesłanego na Sybir, podejrzanego o udział w powstaniu styczniowym. Po powrocie z zesłania rozpoczął pracę w Poniewieżu na Żmudzi jako urzędnik bankowy. Matką Mieczysława była Leokadia ze Smolaków. Mieczysław miał siostrę Felicję, lekarza psychiatrę, zamężną z Witoldem Łuniewskim.

Ukończył sześć klas rządowej szkoły realnej w Poniewieżu. W 1891 r. przeniósł się do Warszawy, aby tam w następnym roku zdać maturę w rosyjskiej szkole realnej. W latach 1892-1897 studiował na Wydziale Mechanicznym Instytutu Technologicznego w Petersburgu, uzyskując dyplom inżyniera technologa. Kontynuował naukę, w latach 1897-1899, na Wydziale Elektrotechnicznym Wyższej Szkoły Technicznej w Darmstadt, w której uzyskał dyplom inżyniera elektryka.

Po ukończeniu studiów powrócił do Warszawy i rozpoczął pracę jako inżynier elektryk na Wydziale Mechanicznym w Towarzystwie Akcyjnym Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej. Od początku prowadził działalność pedagogiczną, pracując jako nauczyciel w prywatnej szkole Mechaniczno-Technicznej H. Wawelberga i S. Rotwanda. Wykładał elektrotechnikę i fizykę, prowadził pracownię elektrotechniczną oraz pełnił kilka innych funkcji administracyjnych. W 1905 r. uczestniczył w posiedzeniu organizacyjnym Towarzystwa Kursów Naukowych, następnie był

członkiem Rady Naukowej Wydziału Technicznego. Wykładał, także na: Kursach Wieczornych, Kursach Politechnicznych i w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego.

W 1900 r. rozpoczął prace w rosyjskojęzycznym Warszawskim Instytucie Politechnicznym. Początkowo był laborantem, a od 1902 r. starszym asystentem w Katedrze Elektrotechniki, kierowanej przez Rosjanina prof. Aleksandra Wulfa. W latach 1908-1915 był etatowym starszym laborantem elektrotechniki. W czasie I Wojny Światowej w czerwcu 1915 r. Instytut został ewakuowany wraz z pracownikami w głąb Rosji. Pożaryskiemu udało się stamtąd wydostać i wyjechać do Moskwy, gdzie pracował w fabryce elektrotechnicznej „Dynamo” i wykładał w miejscowym gimnazjum polskim. Przebywał w Rosji do 1917 r.

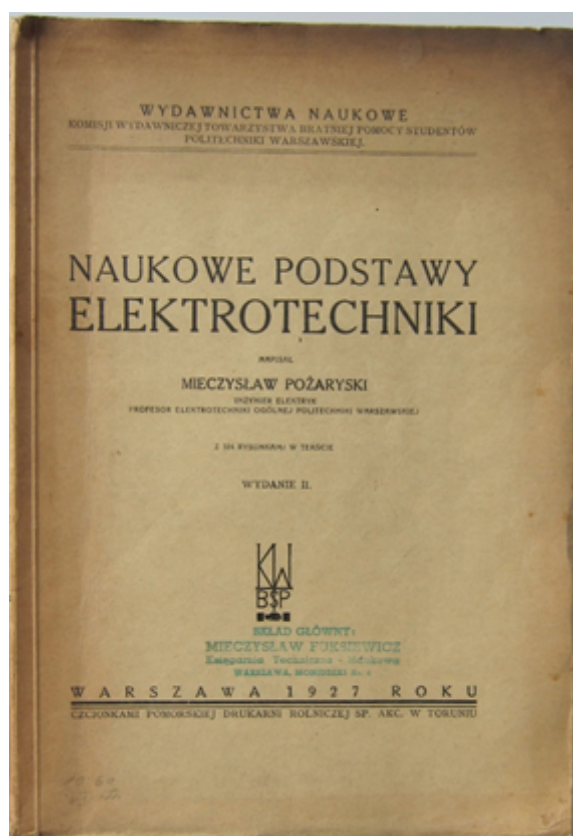
Od samego początku był jednym z pierwszych organizatorów środowiska elektryków polskich. Uczestniczył w kilku zjazdach techników polskich. Był związany, z wieloma organizacjami w których działali elektrotechnicy. W 1899 r. wstąpił do Delegacji Elektrotechnicznej, która działała w ramach sekcji Techniczno-Przemysłowej Warszawskiego Oddziału Towarzystwa Popierania Rosyjskiego Przemysłu i Handlu. Działał tam bardzo aktywnie, był sekretarzem, członkiem Komisji Słowniczkiej oraz członkiem Komisji do zorganizowania Laboratorium Elektrotechnicznego przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa. Kiedy Delegacja przekształciła się w Koło Elektrotechników pozostał jego członkiem. Pełnił w nim kilka funkcji: sekretarza, przewodniczącego koła, przewodniczącego pierwszej komisji do spraw budowy elektrowni. Był też członkiem pierwszego składu Centralnej Komisji Słownictwa Elektrotechnicznego. Działał również w Stowarzyszeniu Techników w Warszawie, gdzie m.in. w 1909 r. został członkiem Komisji do spraw elektrowni, w 1914 r. członek Komitetu Bibliotecznego. W latach 1905-1907 pracował w zespole który zajmował się wydaniem podręcznika inżynierskiego „Technik”. Od 1904 r. był członkiem komitetu redakcyjnego działu Elektrotechnika w „Przeglądzie Technicznym”. Brał udział w Kongresie Założycielskim FIDIC (Fédération Internationale Des Ingénieurs-Conseils w 1913 r. w Genewie. Następnie został skarbnikiem nowo powołanego Koła Inżynierów-Doradców i Inżynierów Rzeczoznawców. W 1915 r. działał w podkomisji mechaniczno-elektrotechnicznej wchodzącej w skład Komisji Politechnicznej mającej opracować program wykładów i propozycję osób na stanowiska nauczycieli akademickich w Politechnice Warszawskiej.

W 1917 r. był członkiem komitetu organizacyjnego, sekretarzem sekcji elektrotechnicznej Zjazdu Techników Polaków w Rosji.

W 1918 r. powrócił do Warszawy. Rozpoczął pracę na Wydziale Budowy Maszyn i Elektrotechniki w Politechnice Warszawskiej, która od 1915 r. stała się polską uczelnią. Początkowo był wykładowcą elektrotechniki. W 1919 r. został profesorem nadzwyczajnym, a w następnym roku prof. zwyczajnym elektrotechniki ogólnej. Rozszerzył wykład z elektrotechniki ogólnej o tematykę prądów szybkozmiennych. Wykłady z teorii prądów szybkozmiennych stały się załącznikiem powołania w późniejszych latach specjalności radiotechnika. Od 1921 r. był członkiem Rady Wydziału Elektrotechnicznego. Po wydzieleniu w 1921 r. z Wydziału Budowy Maszyn i Elektrotechniki samodzielnego Wydziału Elektrotechnicznego (w 1924 r. wydział zmienił nazwę na Elektryczny), kierował Katedrą i Zakładem Elektrotechniki Ogólnej. Pierwszym dziekanem Wydziału Elektrotechnicznego był prof. Leon Staniewicz, ale sprawował tę funkcję tylko przez krótki okres „wakacyjny” (od 15.06 do 15.10.1921), bowiem został wybrany na rektora PW, a wtedy na dziekana wybrano prof. M. Pożaryskiego.

Był potem wielokrotnie wybierany na jednoroczne kadencje dziekana (1921/1922, 1922/1923,

1923/1924, 1924/1925, 1934/1935, 1937/1938, 1938/1939, 1939-45). Prowadził zajęcia na Wydziałach: Elektrycznym, Mechanicznym, Inżynierii Lądowej i Wodnej oraz Chemicznym. Przyczynił się do zbudowania dla PW nowych pawilonów: Technologii Chemicznej i Elektrotechniki. Był lubiany wśród studentów, nazywali go ciepło „dziadkiem”. Prowadząc wykłady potrafił je przystosować do poziomu wiedzy słuchaczy. Wiedzę przekazywał jasno i zrozumiale. Często zabierał głos w sprawach nauczania elektrotechnicznego, na wszystkich poziomach nauczania. Uczniowie mieli dla niego wielki szacunek i brali go za wzór. Wykształcił i wychował wielu elektryków, w tym wielu profesorów np. Janusza Groszkowskiego, Witolda Kotowskiego. Doktorantem M. Pożaryskiego był Janusz Groszkowski.

Podręcznik „Naukowe podstawy elektrotechniki” Mieczysława Pożaryskiego – wydanie z 1927 r.

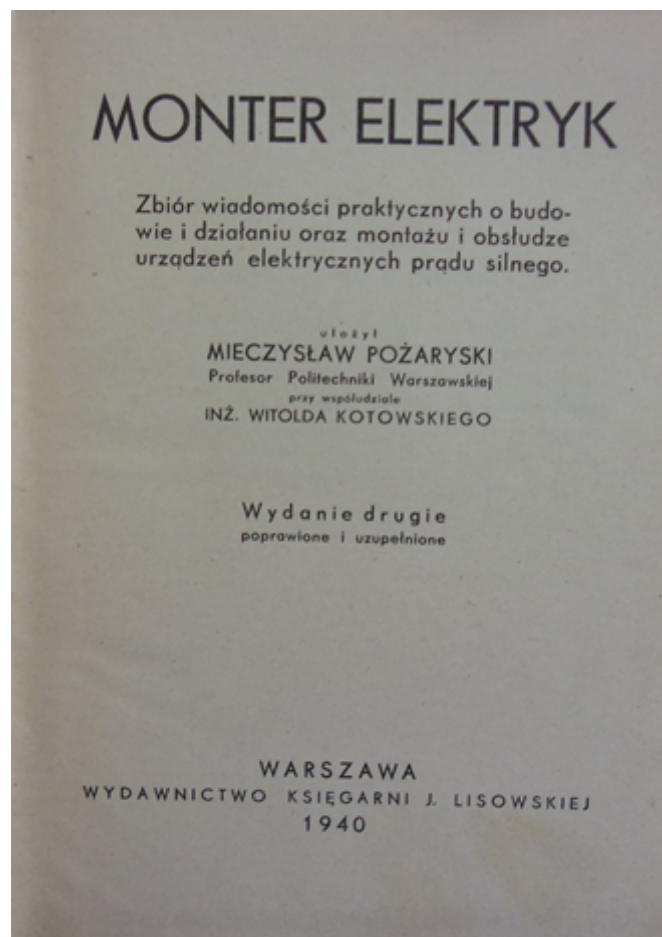
Mieczysław Pożaryski inicjował i współdziałał we wszystkich próbach utworzenia wspólnej organizacji polskich elektryków. W 1919 r. na pierwszym Ogólnopolskim Zjeździe Elektrotechników przewodniczył Komitetowi Organizacyjnemu. Otworzył obrady Zjazdu oraz zaproponował skład prezydium (wcześniej wstępnie uzgodniony). Został pierwszym Prezesem powstałego w 1919 r. Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich (które w 1929 r. zmieniło nazwę na Stowarzyszenie Elektryków Polskich), sprawował tę funkcję w latach 1919-1928. Wchodził w skład komisji zaciągowej dla elektryków, wstępujących do wojska w czasie wojny z bolszewikami. Inicjował w SEP i współtworzył wiele społecznych prac, m.in. przewodniczył Komisji Norm Jasności, Komisji Piorunochronów i Komisji Teletechnicznej oraz działał w Komisji: Przepisowej, Definicji i Symboli SEP. Za swoją działalność naukowo – dydaktyczną, organizacyjną i społeczną był szczególnie wyróżniony, bo dnia 7 V 1925 r. został wybrany na, pierwszego polskiego Członka Honorowego SEP. Godność tę otrzymał za 25 lat pracy pedagogicznej.

Prowadził aktywną działalność wydawniczą. Od 1919 do 1921 zasiadał w komitecie redakcyjnym, a następnie był redaktorem naczelnym „Przeglądu Elektrotechnicznego”. Od 1926 r. kierował całym wydawnictwem „Przeglądu Elektrotechnicznego”. Był również redaktorem serii wydawniczej pt. „Biblioteka Montera i Technika Elektrycznego”. W 1919 r. był współzałożycielem Polskiego Towarzystwa Fizycznego, a następnie w latach 1919-1923 jego skarbnikiem oraz członkiem Komitetu redakcyjnego „Sprawozdań i Prac Polskiego Towarzystwa Fizycznego”. Został powołany do komitetów organizacyjnych Polskiego Komitetu Energetycznego (1923) oraz Instytutu Radiotechnicznego (1928). Był członkiem zarządu i sekretarzem (1928-1940) towarzystwa „Studium Techniczne”. Wchodził w skład Tymczasowego Komitetu Doradztwa Naukowego. Działał również w Stowarzyszeniu Radiotechników.

Działał również w wielu innych towarzystwach i organizacjach. Był członkiem: Rady Teletechnicznej przy ministrze Poczty i Telegrafów powstałej w 1928 r., Komisji Miar Elektrycznych przy Głównym Urzędzie Miar, Warszawskiego Towarzystwa Politechnicznego, komitetu organizacyjnego Wystawy Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego w Warszawie, Zarządu Koła Matematyczno-Fizycznego w Warszawie, był przewodniczącym Sekcji Elektrotechnicznej przy Muzeum Przemysłu i Techniki. We wszystkich tych organizacjach był inspiratorem wielu prac, wygłaszał liczne referaty, brał udział w dyskusjach na zjazdach i konferencjach. Chętnie udzielał porad fachowych zainteresowanym osobom i instytucjom. Podpisał oświadczenie profesorów PW, z dnia 20 XII 1930 r., przeciw „niewiarygodnym wykroczeniom, popełnionym w stosunku do więźniów brzeskich”.

Podczas V Walnego Zgromadzenia SEP w Warszawie, połączonego z XV Zjazdem Elektrotechnicznego Związku Czechosłowackiego w 1933 r. otrzymał godność członka honorowego Stowarzyszenia Elektryków Czechosłowackich (ESČ). Za swoje osiągnięcia był kilkakrotnie odznaczony m.in. Krzyżem Komandorskim Orderu Polonia Restituta w 1936 r.

Był autorem bardzo wielu publikacji: 25 książek bądź skryptów, co najmniej 73 artykułów i notek oraz 32 różnych recenzji. Biorąc pod uwagę ówczesne technologie wydawnicze był to rzadko spotykany w tym czasie dorobek wydawniczy, świadczący też o jego ogromnej pracowitości.

Okupacyjne wydanie podręcznika „Monter Elektryk” autorstwa Mieczysława Pożaryskiego

W czasie wojny oficjalnie pełnił funkcję administratora budynku Wydz. Elektrycznego, ale nadal uważano go za Dziekana. Podczas okupacji początkowo wykładał w Państwowej Szkole Elektrycznej II stopnia. Działał też w Państwowej Wyższej Szkole Technicznej znajdującej się na terenie PW. W szkole tej w konspiracji kontynuowała działalność PW oraz Szkoła im H. Wawelberga i S. Rotwanda. Brał udział w akademickim tajnym nauczaniu i w latach 1942-44 kierował Wydz. Elektrycznym konspiracyjnej uczelni. Po Powstaniu Warszawskim trafił do Grodziska Mazowieckiego, gdzie wykładał chemię i fizykę w szkole handlowej oraz na tajnych kompletach Gimnazjum Ogólnokształcącego.

Po wyzwoleniu Warszawy podjął trud uruchomienia na nowo Wydz. Elektrycznego PW, pierwszy zjawił się na Wydziale i 3 III 1945 nominował na kierownika Katedry Wysokich Napięć Janusza Lecha Jakubowskiego. W dniu 12 IV zwołał pierwszą po wojnie Radę Wydziału. Dnia 19 IV brał jeszcze udział w egzaminie dyplomowym, a trzy dni później zmarł w Grodzisku Mazowieckim, wycieńczony chorobą i przeżyciami ostatnich miesięcy. Został tam pochowany, a po kilku latach ekshumowany i pochowany w Warszawie. Jego prochy spoczywają na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie, kwatery 142-V-27.

Był żonaty z Wandą Marią z Grzegorzewskich. Miał z nią córki: Jadwigę i Marię oraz synów Jana i Władysława.

Opracował: Przemysław Sadłowski

Bibliografia:

- 75 lat Stowarzyszenia Elektryków Polskich, 1919-1974, SEP, Zeszyt Historyczny nr 1, pod red. T. Skarżyńskiego, Warszawa 1994.
- Dudzińska E., Mieczysław Pożaryski (1875-1945), Sylwetki Profesorów Politechniki Warszawskiej, Prace Historyczne Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej, nr 27.
- Eytner T. J., Monografia Szkoły Mechaniczno-Technicznej im. Wawelberga i Rotwanda w Warszawie 1895-1907, Warszawa 1908.
- Historia elektryki polskiej, t. 1, Nauka piśmiennictwo i zrzeszenia, pod red. K. Kolbińskiego, Warszawa 1976.
- Historia Politechniki Warszawskiej 1915-1965, przewodniczący komitetu redakcyjnego K. Kolbiński, Warszawa 1965.
- Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1959, pod red. J. Płaskowskiego, Warszawa 1959.
- Kubiátowski J., Jakubowska A., Mieczysław Pożaryski [w:] Słownik Biograficzny Techników Polskich, t. 1, s. 121-122.
- Orłowski B., Słownik polskich pionierów techniki, Katowice 1986.
- Piłatowicz J., Profesorowie Politechniki Warszawskiej w dwudziestoleciu międzywojennym, Warszawa 1999.
- Politechnika Warszawska 1915-1925, Księga Pamiątkowa, pod red. L. Staniewicza, Warszawa 1925.
- Programy Politechniki Warszawskiej 1921-1939, Warszawa 1921-1939.
- Hickiewicz J., Sadłowski P., 140 lecie urodzin Mieczysława Pożaryskiego (1875-1945), „Zeszyty Naukowe Wydziału Elektrotechniki i Automatyki Politechniki Gdańskiej” I Sympozjum Historia Elektryki SHE'2015 część2, s. 49-53.
- Sadłowski P., Hickiewicz J., Mieczysław Pożaryski (1875-1945) Pierwszy prezes Stowarzyszenia Elektryków Polskich, „Analecta Studia i Materiały z Dziejów Nauki”, R. XXIII, 2014, z. 1, s. 183-194.
- Zarys historii Wydziału Elektrycznego 1921-1981. Materiały Sympozjum Listopad 1981, pod red. Z. Grunwalda, Warszawa 1983.

